

۳- اگر کشتن مقنول بر حسب شرع جایز باشد در این صورت قائل مجازات نمیشود.

ب- قطع عضو بدن

مجازات سرقت در صورتیکه کلیه شرایط از حیث بلوغ عاقل و مختار بودن سارق و شرایط اهمیت مال سرقت شده و در حرز بودن آن جمع گردد در دفاً اول ارتکاب بریدن دست راست و در دفاً دوم بریدن پشای چپ می باشد.

مجازات محارب یعنی کسی که شمشیر کشیده چه در شهر و چه در صحرا و بزور مال مردم را برده باشد دست راست و پشای چپ او را باید برید.

در مورد قصاص کسی که عمداً قطع عضو از دیگری کرده باشد همان عضو او را قطع میکنند مگر اینکه با پرداخت دیه شخص مجروح از قصاص چشم بپوشد.

ج- حبس مصلحت

کسی که برای مرتبه سوم مرتکب سرقت شود و کسیکه امر بکشتن کند و همچنین زنی که مرتد شده باشد محکوم بحبس دائم میگرددند.

د- تازیانه

حد مرد بی زن یا زن بی شوهری که زنا کنند (صد

تازیانه) و در موارد مختلف زنا و مساحقه (۷۵ و ۵۰ تازیانه) و در قذف ۸۰ تازیانه معین شده در تعزیرات مخصوصاً مجازات شلاق عملی میشد ولی تمهید ضربات نالاق بسته با اهمیت جرم و نظر حاکم بود.

مجازاتهای شرع باخصائستی که ذکر شد تا ابتدای مشروطیت در ایران معمول بود ولی تنها حکام شرع مجری احکام جزا نبودند در مرکز دیوانخانه عدلیه و در شهرهای دیگر حکام نیز باحوال مجرمین رسیدگی میکردند و گاهی برای صدور حکم بمراجع شرعی احواله میدادند.

در این طریق قضاوت تشخیص مجرمیت و انتخاب مجازات بسته بنظر حاکم بود قواهدی برای ترتیب رسیدگی و کشف حقیقت در کار نبود حکام بحدس خود اشخاص را مجرم دانسته و بهوای خاطر مجازات میکردند در انتخاب مجازات جز تفتن حکام اصلی در کار نبود انواع مجازات دیگری بر مجازات های شرعی تدریجاً اضافه کردند مثل گچ گرفتن و یا با طناب خفه کردن - مجازات نقدی که در شرع وجود نداشت تدریجاً حکام برای استفاده خود برقرار داشتند این ترتیب ادامه داشت تا اینکه با شروع دوره مشروطیت تدریجاً حدود و قصاص از بین رفت و دوره تفتن قضائی خاتمه یافت.

دکتر آشوب

خیار عیب

خود می باشد ولی در این مورد معلوم نیست که عدم توجه و اذعان مشتری به عیب ظاهر و آشکار بیکه در مبیع وجود داشته بچه ملاک و روی چه اصل و قاعده برای دیگری « بایع » ایجاد مسئولیت می کند . قانون مدنی مصر در ماده ۳۲۰ می گوید : « هرگاه عیب ظاهر باشد و یا غیر - ظاهر باشد ولی مشتری بوجود آن اطلاع حقیقی داشته باشد بایع مسئولیتی نخواهد داشت » دیوان تمیز فرانسه

بموجب ماده ۴۲۳ و ۴۲۴ قانون مدنی ایران « خیار عیب وقتی برای مشتری ثابت است که عیب مخفی و موجود در زمان عقد باشد مقسود از عیب مخفی عیبی است که مشتری حین وقوع بیع عالم به آن نبوده اعم از اینکه عیب واقعاً مخفی و مستور بوده و یا اینکه ظاهر بوده ولی مشتری بان ملفت نشده است . بدیهی است هر کس مسئول خسارت ناشی از غفلت و اهمال و عدم دقت

گذاشته و در صورت علم با بیع بر وجود عیب مسئولیت بالنسبه زیاد تری بوی متوجه دانسته اند .

ماده ۱۶۴۵ و ۱۶۴۶ قانون مدنی فرانسه می گوید : هر گاه بایع از عیب خفی مطلع بوده علاوه بر رد ثمن از عهده خسارت مشتری نیز باید بر آید (خسارت مصاريف معامله و عدم الفسخ) و هر گاه از وجود عیب بی اطلاع بوده ثمن را باید رد کند و مخارجی را که مشتری برای وقوع معامله نموده باو بدهد .

در صورتیکه بیع از ارزاق عمومی و از قبیل مأكولات و مشروبات باشد بعضی از قوانین خارجی بمنظور حمایت بهداشت عمومی و جلوگیری از تقلبات مجازات هائی نیز تعیین کرده اند ماده ۵۰۰ قانون مجازات عمومی بلژیک میگوید : هر کس شخصاً و یا بوسیله دیگری مأكول یا مشروبی را که برای فروش تهیه شده با ماده دیگر مزوج و منشوش نماید بحسب تأدیبه از هشت روز تا یکسال و جزای نقدی از پنجاه تا یک هزار فرانک و یا به یکی از این دو مجازات محکوم خواهد گردید - و ماده ۵۶۱ قانون مذکور مقرر میدارد : هر کس بدون داشتن سوء نیت مأكول و یا مشروب منشوش بفروشد و یا آنرا به عرض فروش بگذارد بجزای نقدی از ده تا بیست فرانک و حبس از یک تا پنج روز یا یکی از دو مجازات محکوم خواهد گردید (۱) .

طبق مقررات قانون مدنی در صورت وجود عیب در بیع مشتری، در قبول آن یا اخذارش و فسخ معامله مخیر

(۱) ممکن است عیب خفی در بیع موجب خسارت دیگر نیز گردد حکم دادگاه Montpeliers که در ۱۹ اکتوبر هزار و نهصد و سی و هفت از طرف دیوان تمیز ابرام شده برای مثال کافی است خلاصه اینکه تفنک شکاری که در اطاق بوده خود بخود خالی میشود و یک نفر مجروح می گردد منضرر ضرر و زیان خود را مطالبه میکند پس از رسیدگی معلوم میشود که فولاد تفنک میوب بوده و در ترکیب و ساختمان آن دقت نشده بوده و در اثر همین عیب خفی تفنک خالی شده دادگاه مسئول کارخانه فولاد ساز را بجزای ضرر و زیان محکوم میکند .

در تفسیر ماده ۱۶۴۲ قانون مدنی می گوید : هر گاه در بیع و مشاهده بیع قبل از مبیعه برای خریدار مقدور بوده و عیب موجود نیز طوری باشد که تشخیص آن با رؤیت ممکن باشد مشتری نمی تواند پس از وقوع بیع معامله را فسخ کند .

عیب موجود خیار عیبی است که با وجود آن استفاده از بیع برای منظوری که بقصد آن مبیعه واقع شده ممکن نباشد و یا استفاده ناقص ممکن باشد بنحویکه هر گاه خریدار قبل از معامله مطلع بود اصلاً بمبیعه اقدام نمی کرد و یا اینکه بیع را به ثمن مقرر نمی خرید . راجع بماده ۴۲۴ قانون مدنی توجیهاتی ذکر نموده اند و ممکن است گفته شود که مقصود مقنن این بوده در صورتیکه عیب نوعاً ظاهر بوده ولی در اثر عامل خارجی مشتری ملتفت بان نشده مثل آنکه بیع که دارای عیب ظاهر می باشد در محل تاریک به مشتری تحویل داده شود و از این لحاظ تشخیص عیب غیر ممکن باشد .

هر گاه عیب در موقعی که بیع در ید حامل و باربر می باشد حادث گردد در قانون فرانسه سه فرض برای آن ذکر شده است :

۱ - هر گاه حدوث عیب در اثر علت سابق و مبنی بر علت و جهاتی باشد که قبلاً در بیع وجود داشته در این صورت بایع مسئول می باشد .

۲ - هر گاه حدوث عیب در اثر خطب و خطای شخص حامل باشد در این صورت خود او مسئول ضرر و زیان میباشد .

۳ - هر گاه عیب در اثر قوه قاهره و یا عمل و جهات دیگر حادث شود و حامل تعدی و تفریطی نداشته باشد در این صورت هیچ يك از بایع و حامل مسئولیتی ندارند و ضرر و زیان ناشی از عیب به عهده خود خریدار می باشد .

در صورتیکه بیع میوب باشد از دو حال خارج نیست یا بایع حین وقوع مبیعه عالم بر وجود عیب بوده و یا نبوده - در قانون مدنی ایران بین این دو امر تفکیک دیده نشده ولی بعضی از قوانین خارجی فرقی بین آنها

میکنند عرضحال ممکن است شفاهی یا کتبی باشد امین صلح تاریخ ورود عرضحال را در ذیل ورقه قید میکنند و بدون تأخیر يك ياسته نفر خبره همین مینمایند خبرگان به اسرع اوقات حیوان مورد معامله را معاینه نموده و تحقیقات لازمه را در اطراف مسئله انجام داده عقیده خود را اظهار می کنند.

بموجب ماده ۴۲۹ قانون مدنی ایران هرگاه بیع

نزد منتزعی تلف شده باشد خریدار نمی تواند بیع را فسخ نماید قانون فرانسه می گوید که مدعی وقتی می تواند خسارت بخواند که در ظرف مهلت مقرره عرضحال بدهد و ثابت کند که حیوان در اثر یکی از امراض موجود خیار مرده است. قانون ۷ ژوئیه ۱۹۳۳ مرض سل را با امراض موجود خیار منلاره نموده است.

شخصی بدادگاه تجارت Pontoise شکایت میکند

که يك رأس ماره گاو از فلان خریدار و چون حیوان مورد معامله مرض ساری داشته سایر مواشی موجوده در طویلته در اثر سرایت مبتلا شده اند و از بایع خسارت خود را مطالبه می نماید دادگاه مدعی علیه را بتسویه ۱۹۶۰ فرانک بخسارت ناشی از سرایت مرض محکوم مینماید قضیه در دادگاه استیناف پاریس طرح می شود دادگاه در ۱۰ فوریه ۱۹۳۷ يك قسمت از حکم را تأیید و قسمت دیگر از آنرا بجهانی که فلا از موضوع بحث ما خارج است فسخ میکند.

مهدی وحدت

می باشد در صورت مفروضه هرگاه بایع حاضر شود که ذمن را رد نماید و بیع را پس بگیرد و مخارج مبیعه را نیز که خریدار متحمل شده باو بدهد آیا مشتری میتواند از تسلیم بیع امتناع کرده مطالبه ایش نماید؟ بموجب قانون فرانسه در صورت فوق الذکر مشتری حق مطالبه ایش ندارد و نمی تواند از تسلیم بیع امتناع نماید.

طبق مقررات قانون مدنی ایران خیار عیب بعد از علم بان فوری است نظر بماده ۱۶۴۸ قانون مدنی فرانسه و قوانین دیگر آن کشور در مواردی که قانوناً مهلتی برای اقامه این دعوی معین نشده ممکن است مهلت بموجب قرار داد خصوصی قبلی و یا بر حسب عرف و عادت معین گردد.

دعوی عیب خفی غالباً ممکن است از مبیعه حیوانات تولید شود و در صورت نبودن قرارداد خصوصی بین طرفین بطریق ذیل جریان می یابد:

مدعی در ظرف پانزده روز از تاریخی که حیوان مورد معامله را تحویل گرفته (۱) می تواند اقامه دعوی کند و پس از انقضای مدت مذکوره دعوی قابل استماع نیست مدعی ضمن عرضحال از دادگاه صلحی که حیوان مورد معامله در حوزة آن واقع است تعیین خبره را درخواست

(۱) طبق ماده ۴۱ قانون ۱۸۹۸ مهلت قانونی برای دعوی خسارت ناشی از مبیعه حیوانات مبتلا به سل یکماه بوده ولی ماده ۶ قانون ۷ ژوئیه ۱۹۳۳ مهلت نام برده را به پانزده روز تقلیل داده است.